

Jméno a příjmení:

Instrukce

Milí olympionici!

Přečtete si prosím pozorně následující instrukce. Před sebou máte zadání pěti úloh školního kola České lingvistické olympiády. Podepište se do rámečku do pravého horního rohu na této straně zadání.

Až dostanete pokyn, smíte začít řešit. Své odpovědi pište prosím čitelně *přímo do zadání*, poznámky na pomocných papírech nebudou při hodnocení brány v potaz. Za chybná řešení body nestrháváme.

K vypracování řešení použijte psací pomůcky, papír a veškeré své znalosti a schopnosti. Slovníky, taháky, elektronické pomůcky, jakož i skupinová práce a opisování se zapovídají. Úlohy jsou sice založeny na skutečných živých jazycích, avšak na takových, které (pravděpodobně) neznáte. Pokud je vám některý z nich znám, je to vaše výhoda, již netřeba skrývat.

Na řešení školního kola máte vyhrazeno 90 minut. Přejeme vám bystrou mysl a hodně štěstí!

Organizační tým ČLO

David Burda, Kateřina Burešová, Vojtěch Diatka, Barbora Dohnalová, Sára Elichová, Eliška Freibergerová, Ema Grofová, Zuzana Gruberová, Prokop Hanžl, Haštal Hapka, Vojtěch Janda, Jiří Kozlík, Michal Lázníčka, Michala Lvová, Tereza Maláčová, Ondřej Peterka, Jan Petr, Michaela Svatošová, Ondřej Váňa

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

1 Kunimaipa

(28 bodů)

Kunimaipa je vitální goilalanský jazyk, kterým hovoří několik tisíc domorodých obyvatel Papuy Nové Guineje v údolí řeky Kunimaipa a okolí. Tito lidé nemají ve svém jazyce jméno, kterým by sami sebe označovali. Říkají si „skuteční lidé“ a mluví „skutečnou řeč“. Zajímavé je, že podle jejich víry dal vznik světu a jim samotným stvořitel Zaroa jen před pár generacemi. Používají také kamenné nástroje, které nikdo žijící neumí vyrobit, a věří, že jsou dílem duchů — pravděpodobně byla tato dovednost ztracena.

Níže naleznete několik vět v jazyce kunimaipa společně s jejich českými překlady.

sohpuho noho	<i>Šel jsem a potom jsem jedl.</i>
sata noho	<i>Šel jsem a jedl jsem (zároveň).</i>
sejipuhoneni	<i>Šel jsi a potom jsi jedl.</i>
sahapuhonaha	<i>On šel a potom jedl.</i>
nenihaneho	<i>Jedl jsi a potom jsem zůstal.</i>
hehanasoho	<i>On zůstal a potom jsem šel.</i>
sahananeni	<i>On šel a potom jsi jedl.</i>
hetanaha	<i>On zůstal a jedl (zároveň).</i>
hehapuhosoma	<i>Zůstanu a potom půjdu.</i>
hekepuhoseke	<i>Zůstaneš a potom půjdeš.</i>
hepanepuhosapane	<i>On zůstane a potom půjde.</i>
hemanasoke	<i>Zůstanu a potom půjdeš.</i>
hekenasoma	<i>Zůstaneš a potom půjdu.</i>
satanapane	<i>On půjde a nají se (zároveň).</i>

Úkol 1: Přeložte do češtiny.

- (a) hehapuhosaha
- (b) natanehama
- (c) nenihansaha
- (d) hetaneke

Úkol 2: Přeložte do jazyka kunimaipa.

- (a) *Najím se a potom půjdu.*
- (b) *Najíš se a půjdeš (zároveň).*
- (c) *Jedl jsem a potom jsi šel.*
- (d) *Zůstanu a on se potom nají.*

Poznámka: Hlávka „ŋ“ se vyslovuje jako „n“ ve slově *banka*.

Úloha byla převzata z *Panini Linguistics Olympiad 2020* a upravena pro ČLO, autorkou původní verze je Zarana Sarda.

2 Wabština

(27 bodů)

Na jihu Mexika, v Tehuantepecké šíji, se nachází necelých dvacet tisíc lidí, kteří mluví wabštinou. Wabština nespadá do žádné jazykové rodiny, jedná se o takzvaný izolovaný jazyk.

Níže naleznete jedenáct slovních spojení ve wabštině a jejich překlady do češtiny, obojí v abecedním pořadí.

1. omal	A. dveře
2. omal iüm	B. chodidlo
3. omal xiül	C. koruna (stromu)
4. ombeay iüm	D. krk
5. ombeay quiec	E. list (stromu)
6. ombiüm cün	F. rukavice (j. č.)
7. ombiüm owixeran	G. střecha
8. onic	H. úl
9. onic owixeran	I. vršek
10. op oleajaran	J. zápěstí (j. č.)
11. op xiül	K. zobák

Úkol 1: Přiřaďte k wabským slovním spojeníům jejich české překlady.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Úkol 2: Přeložte do češtiny.

- (a) cün
- (b) xiül
- (c) ombiüm quiec
- (d) onic oleajaran
- (e) op owixeran

Úkol 3: Přeložte do wabštiny.

- (a) *dům*
- (b) *noha*
- (c) *pták*
- (d) *ústa*

Úloha byla převzata z *Відбіркової етап VIII Української олімпіади з лінгвістики (Výběrová fáze osmé Ukrajinské lingvistické olympiády)*, autorkou původní verze je Таміла Краштан (Tamila Kraštan).

3 Nahuatl

(20 bodů)

Klasický nahuatl je jazyk, kterým se dorozumívali Aztékové v době Aztécké říše (1325 – 1522). Navzdory tomu, že jde o mrtvý jazyk, je klasický nahuatl poměrně dobře zdokumentovaný, z velké části díky tomu, že se v něm zachovala spousta psaných zdrojů. Moderními verzemi nahuatlu mluví v dnešní době asi 1,5 milionu lidí, většinou v oblasti Mexika.

Níže najdete několik slov v jazyce nahuatl a jejich odpovídající české překlady.

nicho:ka	<i>Pláču.</i>
nicho:kani	<i>Plakávám.</i>
ankochinih	<i>Spáváte.</i>
tikochih	<i>Spíme.</i>
kochiya	<i>Spal.</i>
kwi:kas	<i>(On) bude zpívat.</i>
ankochiyah	<i>Spali jste.</i>
nicho:kas	<i>Budu plakat.</i>
cho:kayah	<i>Plakali.</i>
tikochi	<i>Spíš.</i>
ancho:kah	<i>Pláčete.</i>
tikochis	<i>Budeš spát.</i>
ticho:kayah	<i>Plakali jsme.</i>
cho:ka	<i>(On) pláče.</i>
kochini	<i>(On) spává.</i>
ancho:kayah	<i>Plakali jste.</i>
ticho:kanih	<i>Plakáváme.</i>
kwi:kah	<i>(Oni) zpívají.</i>

Úkol 1: Přeložte do češtiny.

- (a) tikwi:kani
- (b) nikwi:kaya
- (c) cho:kanih
- (d) tikochiya

Úkol 2: Přeložte do jazyka nahuatl.

- (a) *Oni spí.*
- (b) *Budu spát.*
- (c) *Budeš plakat.*
- (d) *Zpíváme.*

Poznámka: Dvojtečka za samohláskou značí, že se daná samohláska vyslovuje dlouze.

Úloha byla převzata z *Linguistics Challenge*, původní verze pochází z knihy *A Linguistics Workbook*, autory původní verze jsou Ann K. Farmer a Richard A. Demers, autorem úpravy je Tom Payne.

4 Babylonština

(22 bodů)

Nejstarší známé písmo pochází z míst dnešního Iráku, Íránu a dalších částí západní Asie, a je staré více než 5 tisíc let. Toto písmo, zvané „klínové“, používali starověcí perští králové, aby zveřejnili své dekrety a aby měli přehled o daních svých početných poddaných. Tyto znaky se zapisovaly na hliněné nebo kamenné destičky pomocí nástrojů ve tvaru klínů. Přestože se hodně těchto zápisů dochovalo, rozluštili vědci klínové písmo až v roce 1846.

V této úloze máte za úkol provést podobou práci, jakou museli vykonat vědci, kteří se snažili přijít klínovému písmu na kloub. Na obrázku vidíte úlomek dokumentu objeveného v roce 1811, který v Babylonii používali v rámci vzdělávání. Právě díky tomuto dokumentu se vědcům podařilo objevit, jak se v Babylonii počítalo. Některé znaky však nepřešly zub času. Vaším úkolem je doplnit, co se nacházelo na těchto prázdných místech.

Úkol 1: Doplněte, které znaky chybějí na prázdných místech (a) – (h).

(a)

(e)

(b)

(f)

(c)

(g)

(d)

(h)

Úkol 2: Přepište následující čísla klínovým písmem.

- (a) 50
- (b) 333
- (c) 420

Úkol 3: Přepište následující čísla pomocí arabských číslic (všechna jsou menší než 500).

- (a)
- (b)
- (c)

Úloha byla převzata z knihy *Лингвистика в задачах (Lingvistika v úlohách)*, autorem knihy je Альфред Наумович Журинский (Alfred Naumovič Žurinskij).

5 Hausa

(18 bodů)

Hausa je jedním z hlavních jazyků západní Afriky. Má přibližně 22 milionů rodilých mluvčích a dalších 16 milionů lidí ji používá jako druhý jazyk (např. pro účely obchodování). Mluví jazyka hausa žijí převážně v Nigérii, která je jednou z lingvisticky nejrozmanitějších zemí na světě. Většina jejích obyvatel mluví alespoň třemi jazyky – jedním doma, dalším při obchodování a k tomu také anglicky. V současnosti se v Nigérii používá 470 různých domorodých jazyků.

Níže je uvedeno několik vět v jazyce hausa a jejich české překlady.

mace za tahura wuta	<i>Žena rozdělá oheň.</i>
mace tasha shayi	<i>Žena vypila čaj.</i>
makeri za ihura wuta	<i>Kovář rozdělá oheň.</i>
mata za suhura wuta	<i>Ženy rozdělají oheň.</i>
Audu yazo makaranta	<i>Audu přišel do školy.</i>
makeri yakawo Audu	<i>Kovář přivedl Audua.</i>
Audu za ikawo makeri	<i>Audu přivede kováře (j.č.).</i>
yarinya tadawo	<i>Dívka se vrátila.</i>
sunzo gida	<i>Přišli domů.</i>
makeri yakawo yarinya	<i>Kovář přivedl dívku.</i>
mata sundawo	<i>Ženy se vrátily.</i>
yara za susha shayi	<i>Děti vypijí čaj.</i>

Úkol 1: Přeložte do češtiny.

- (a) makera za sukawo mace
- (b) yarinya tazo makaranta
- (c) Audu za isha shayi

Úkol 2: Přeložte do jazyka hausa.

- (a) *Žena přivedla dívku.*
- (b) *Audu rozdělal oheň.*
- (c) *Děti se vrátí do školy.*
- (d) *Kovář přijde domů.*

Poznámka: Přepis jazyka hausa byl pro účely úlohy zjednodušen. Audu je nigerijské mužské jméno.

Úloha byla převzata z *Linguistics Challenge* a upravena pro ČLO, autorem původní verze je Tom Payne.